

Editöre Mektup | Letter to the Editor

UYUŞTURUCU MADDEYLE İLİŞKİLİ SUÇLARI ELE ALAN TÜRK CEZA KANUNU'NUN 191. MADDESİ KAPSAMINDA TÜRKİYE'DE DENETİMLİ SERBESTLİK UYGULAMASI: BİR GÜNCELLEME

PROBATION IMPLEMENTATION IN TURKEY WITHIN THE SCOPE OF ARTICLE 191 OF THE TURKISH PENAL CODE ADDRESSING DRUG RELATED CRIMES : AN UPDATE

  Mehmet Hamdi Örüm^{1*}

¹Kahta Devlet Hastanesi, Psikiyatri Bölümü, Adıyaman, Türkiye.

Değerli Editör,

Denetimli serbestlik (DS), "Mahkemece belirtilen koşullar ve süre içinde, denetim ve denetleme planı doğrultusunda şüpheli, sanık veya hükümlünün topluma bütünleşmesi açısından ihtiyaç duyduğu her türlü hizmet, program ve kaynakların sağlandığı toplum temelli bir uygulamayı" ifade etmektedir.¹ Diğer bir ifadeyle denetimli serbestlik, hükümlülerin suç işlemesine neden olan davranışlarının düzeltilerek, tekrar suç işlemelerinin önlenmesi, ceza infaz kurumundan salıverilen hükümlülerin takip edilmesi, madde bağımlılarının rehabilitasyonu, mağdurların uğradıkları zararın giderilmesi ve bu yolla toplumun korunmasıdır.²

Bu uygulama, Resmi Gazete'nin 20 Temmuz 2005 tarihli ve 25881 sayısında yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. 6545 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK)'nın 68. maddesiyle değişikliğe tabi tutularak yeniden düzenlenen 5237 sayılı TCK'nın 191. maddesinde öngörülen "Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak" suçlarından dolayı haklarında DS kararı verilenlerin tedavilerine ilişkin uygulamanın nasıl yapılacağı açıklanmıştır.¹ Kişiler Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen merkeze beş iş günü içerisinde başvurmak zorundadır. Sağlık kurumu tarafından yapılan analiz ve inceleme sonucunda, bağımlı olmayanlarla ilgili bir takip programı hazırlanır ve sanık veya hükümlü bilgilendirilir. Programın bir örneği de şubeye gönderilir. Analiz ve inceleme sonucu bağımlı olduğu tespit edilenler sağlık kurumu tarafından madde bağımlılığı tedavi

merkezine yönlendirilir ve bu durum şube müdürlüğüne bildirilir. Sanık veya hükümlünün üç gün içinde madde bağımlılığı tedavi merkezine başvurması gerekmektedir. Şube, tedavi merkezine sevk edilen kişinin sürecini takip eder.¹⁻³

Kararı DS olarak verilir başvuruda bulunan kişilerin öncelikle idrarda toksikolojik analiz sonuçları elde edilmektedir. Bu kişiler, 12-14 gün ara ile ikinci ve üçüncü idrarda toksikolojik analiz için başvurmaktadır. Herhangi bir maddeye ait pozitiflik, o maddenin idrarda tespit edildiğini; negatiflik, tespit edilmediğini göstermektedir. Bu üç oturumun tamamında idrarlarında madde tespit edilmeyen olguların DS süreçleri sonlandırılır. Bu üç toksikolojik analizden herhangi birinde pozitiflik saptanması durumunda olgu 6 oturumdan oluşan yeni bir programa dâhil edilir. Bu 6 oturumdan oluşan yeni programın son 3 oturumunda madde tespit edilmeyen kişilerin DS süreçleri sonlandırılır; madde tespit edilenler tedavi amacıyla alkol ve madde bağımlılığı tedavi merkezlerine (AMATEM) sevk edilir.¹⁻³

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün sitesinde yer alan istatistiklere göre; 1 Ocak 2020 ile 31 Ocak 2020 tarihleri arasında TCK 191 kapsamında oluşturulan dosya sayısı 74089, 2019 yılının aynı ayında 71271, 2018 yılının aynı ayında 55348, 2017 yılının aynı ayında 56714 olarak bildirilmiştir.⁴ Görüldüğü gibi yıllar içerisinde sayılar değişebilmektedir. Bununla birlikte her bölgenin sosyal, kültürel ve ekonomik değişkenlerinin farklılık gösterdiği; madde kullanım karakteristiklerinin de bu

*İletişim kurulacak yazar/Corresponding author: Mehmet Hamdi Örüm; Kahta Devlet Hastanesi, Psikiyatri Bölümü, Adıyaman, Türkiye.

Telefon / Phone: +90 (416) 216 10 15 e-posta/ e-mail : mhorum@hotmail.com

Başvuru/Submitted: 29.04.2020

Kabul/Accepted: 08.06.2020

Online Yayın/Published Online: 27.06.2020

değişikliklerden önemli ölçüde etkilendiği bilinmektedir.⁵⁻

⁷ Bu anlamda, DS verilerinin bölgelere ve illere göre düzenli bir şekilde bildirilmesinin, toplum ruh sağlığını tehdit eden uyuşturucu madde bağımlılığı ile mücadele konusunda planlamaların daha uygun bir şekilde yapılmasına ve uygulanmasına imkân vereceği düşünülmektedir.² Bu anlamda yapılmış çeşitli çalışmalara literatür vasıtasıyla ulaşılabilmektedir. Örüm ve ark.'ın aynı merkezin verilerini takip eden yıllar için karşılaştırdıkları çalışmaları, bu tarz epidemiyolojik verilerin önemini göstermektedir.¹ Adıyaman ilinin 2017 ve 2018 yılı TCK 191 kapsamındaki DS verilerinin incelendiği bu çalışmada; 2018 yılında, 2017 yılına göre üç oturumluk programın birinci oturumunda etil glukuronid pozitifliği açısından anlamlı azalma olduğu; aynı tarihler karşılaştırıldığında tetrahidrokannabinol açısından üç oturumluk programın birinci ve ikinci oturumunda anlamlı bir azalma olduğu; ve yine aynı tarihlerde eroinin birinci oturumunda anlamlı olarak artış olduğu bildirilmiştir. Görüldüğü gibi DS uygulaması kapsamında başvuran kişilerin madde kullanım karakteristiklerinde önemli değişiklikler olabildiği görülmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye’de on beş yıllık bir geçmişi olan DS uygulamalarının madde kullanım bozukluğunun tanı, takip ve tedavi sürecinde önemli bir yeri bulunmaktadır. DS verilerinin her il veya bölge için düzenli olarak bildirilmesi bu alanda çalışan ruh sağlığı ve bozuklukları profesyonellerine yol göstereceği düşünülmektedir. DS verilerinin daha açık ve ayrıntılı bir şekilde bildirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Denetimli serbestlik, bağımlılık, epidemiyolojik çalışma, yasa dışı madde taraması, TCK 191.

Keywords

Probation, addiction, epidemiological study, illicit drug detection, TPK 191.

Açıklamalar

Finansman kuruluşlarının çalışmanın tasarımında, verilerin toplanmasında ve analizinde, yayınlama kararında veya makalenin hazırlanmasında hiçbir rolü yoktu.

Etik Standartlara Uygunluk

Çalışmanın bilimsel amaçla yayınlanabileceğine dair etik onam alınması gerekmemektedir.

Çıkar Çatışması

Hiçbir çıkar çatışması beyan edilmedi.

Yazar Katkısı

MHÖ: Konsept, tasarım, veri toplama ve işleme, literatür tarama, analiz ve yorumlama, çalışmanın yazımı.

Finansal Destek

Yazar finansal destek beyan etmemiştir.

Kaynaklar

1. Egilmez OB, Örüm MH, Dumlupınar E. Comparative analysis of the probation implementations in Adıyaman province: The data of 2017 and 2018. *Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 2020;22(1):30-38.
2. Egilmez OB, Örüm MH, Dumlupınar E, Egeli A. Denetimli serbestlik uygulaması kapsamında yapılan başvuruların geriye dönük olarak değerlendirilmesi: 2018 yılı verileri. *Bağımlılık Dergisi*. 2019;20(2):80-87.
3. Orum MH, Kara MZ, Egilmez OB, Ozen ME, Kalenderoglu A. Evaluation of probation implementations of drug users in Adıyaman university training and research hospital: A one-year retrospective study. *Med Sci*. 2018;7(4):754-758. doi:10.5455/medscience.2018.07.8846
4. <http://www.cte-ds.adalet.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 29.04.2020.
5. Orum MH, Kustepe A, Kara MZ, Dumlupınar E, Egilmez OB, Ozen ME, Kalenderoglu A. Addiction profiles of patients with substance dependency living in Adıyaman province. *Med Sci*. 2018;7(2):369-372. doi:10.5455/medscience.2018.07.8752
6. Sajjadi H, Jorjoran Shushtari Z, Mahboubi S, Rafiey H, Salimi Y. Effect of socio-economic status, family smoking and mental health through social network on the substance use potential in adolescents: a mediation analysis. *Public Health*. 2018;157:14-19. doi:10.1016/j.puhe.2018.01.004
7. Orum MH, Egilmez OB, Kara MZ. Comparison of AMATEM data of Adıyaman province for 2017-2018 and determination of alcohol-drug orientation. *Psychiatry Behav Sci*. 2019;9(4):198-200. doi:10.5455/PBS.20190502070621
8. Örüm MH, Kara MZ, Kuştepe A, Kalenderoğlu A. Bilişsel hatalar ve dikkat-eksikliği hiperaktivite bozukluğu belirtilerinin madde kullanım özellikleri ile ilişkisi. *Bağımlılık Dergisi*. 2019;20(2):47-60.
9. Kustepe A, Kalenderoglu A, Celik M, Kaya-Bozkurt E, Orum MH, Uguz S. Evaluation of impulsivity and complex attention functions of subjects with substance use: Sample from Adıyaman province. *Med Sci* 2019;8(1):67-71. doi:10.5455/medscience.2018.07.8917
10. Egilmez OB, Örüm MH, Kara MZ. Adıyamanili AMATEM verilerinin geriye dönük olarak incelenmesi: 2018 yılı verileri. *Bağımlılık Dergisi*. 2019;20(2):88-96.